

Пан Базьо

Юрій Винничук

Настав час нарешті розповісти про одного старого адвоката, який мав картотеку дівчат і жінок на виданні та парубків для женячки. Так склалося, що я про нього більше оповідав, аніж писав. Фактично я взагалі нічого про нього не написав, окрім сценарію вистави.

А тим часом є аж три тексти, присвячені цій небуденній персоні. І всі три віршовані. І всі три написані асами укрсучпоезії – Юрком Андруховичем, Віктором Небораком (так і хочеться написати Небо Раком) та Сашком Ірванцем.

Надихнув їх на написання цих безсмертних текстів аз грішний, а Віктор Морозов узяв та й поклав на музику два з них. Бароковий вірш Ю. Андруховича ще чекає свого музичного втілення.

Правда, Сашко переіначив пана Базя на пана Василя, бо їм, волинякам, якось той пан Базьо не пасував.

Отаким чином пан Базьо був увічнений ще й у пісенних балядах. Та й цього мало, бо сотворили ми з "Не журись!" у травні 1989 року ще й виставу "Картотека пана Базя", яка йшла в театрі Заньковецької два тижні по дві вистави щодня при повних аншлагах. [Десь хтось має відео](#), зокрема й В. Морозов, тільки не я – бо швець, як відомо, переважно без чобіт. [Там і виконав Морозов](#) обидві пісні про пана Базя.

І так ся стало, що головну роль – пана Базя – грав я.

А ви собі уявіть – пік вистави припав якраз на Великдень, і наряд, розбещений спектаклями, присвяченими Різдву і січковим стрільцям, прийшов, як належить, святково вбраний, у вишиванках, з дітьми, а тут... Тут відкривається сцена – і з'являється пан Базьо у велетенських сімейних трусах червоної барви, а другі такі ж червоні труси Андрій Панчишин піднімає на флагшток.

А далі – вар'ятське вар'єте... дівчата з голими ногами під керівництвом Ірини Мазур (балет "Життя")... еротичні пісні... розпуста і макабра... Тарас Чубай-вампір... королева дебілів...

Нарід потім так і не міг второпати, кого ми мали на увазі під образом пана Базя. "Може, то ви зобразили КГБ?"

Але й це ще не кінець. Бо В. Неборак на початку 90-тих почав писати роман "Пан Базьо і решта". Саме такою була робоча версія назви нашої вистави. Перед тим Віктор написав свій варіант сценарію, але він був віршований, і Богдан Кох, який мав теж грати пана Базя, але так і не грав, розкритикував його. Віктор встиг надрукувати кілька уривків з роману, коли я зауважив, що назва належить мені, і якщо я великодушно подарував бу-ба-бістам такого соковитого персонажа, то можна було б якось в анотації про це згадати. У відповідь Віктор поміняв пана Базя на Базилевса і делікатно позбувся проблеми. Але роман про таємничого володаря картотеки був таки опублікований.

Ну і о! Тепер ви заінтриговані – що ж то за така небуденна персона цей пан Базьо,

що його так широко і об'ємно прославлено, більше за будь-якого депутата чи міністра, ба навіть не кожен президент удостоївся такої уваги, за винятком нашого незабутнього п-са Януковича.

Тоді до справи. Про мого стрийка Зеня ви вже мусили читати в "Грушах у тісті", лиш нагадаю, що він час від часу запалювався покращити моє особисте життя і збагатити його непроминальним змістом. А якого непроминального змісту у своєму житті повинен чекати парубок? Правильно – женячки.

Той сонячний суботній ранок не віщував нічого тривожного. Я мирно похропував у своєму ліжку, коли мене розбудив гуркіт у двері, а потім у вікна. Я подумав, що почався землетрус, і про всяк випадок схопив паспорта. Але то не був землетрус, це завітав мій стрийко.

– Сервус, коханий! – радісно вишкірився він, із задоволенням демонструючи мені свій парадний вигляд і нові зуби, які йому вставив мій тато.

– Ми йдемо в гості.

– О, Боже! До кого?

– Поясню дорогою. Збирайся.

Після того, як я вискочив із лазнички, усе моє збирання відбувалося під невпинним оком стрийка. Він прискіпливо оглядав кожну деталь мого гардеробу і змусив кілька разів перевдягатися, аж поки не запахав мене у чорний костюм, якого я не вбирав кілька років.

– Ми йдемо на похорони? – поцікавився я, знаючи, що улюбленим заняттям стрийка було приєднуватися до похоронної процесії і, вивідавши дорогою необхідні дані про покійника, виголосити потім над могилою промову, від якої у всіх присутніх сльози дзюрили, як з ринви. Стрийко був майстром своєї справи і дбайливо вирізав з газет усі некрологи. А пізніше потішав удовичок, як лише міг тільки він.

– Ні. Ми йдемо на оглядини.

Тут мені вперше загніздилася у серці тривога.

– Кого ми будемо оглядати?

– Не ми, а нас. Нас будуть оглядати.

Пізніше я довідався, що його до такої бурхливої діяльності надихнуло одне єдине зітхання моєї матусі, яке стосувалося мого невпорядкованого життя. По тих словах він мене виштовхав на вулицю. Біля хати уже чекала стара чорна "Шкода", яку стрийко відібрав у якогось німця у волинських лісах. Вже в авті я дізнався, що ми їдемо знайомитися з моєю вірогідною нареченою. Я спробував збунтуватися, але стрийко запевнив, що таким було розпорядження моїх батьків.

– Скільки можна волочитися? Тобі вже тридцять!

– Цікаво! Мій татуньо вжився у тридцять два.

– Тоді були інші часи.

Дорогою я пробував виборсатися зі стрийкових сітей,

– От скажіть, ви так мене хочете оженити, а самі так ніколи й не оженилися.

– Що ти рівняєш? Знаєш, в які я часи жив? Вся моя молодість минула на війні і в

лісі.

- А по війні?

- Що значить по війні? Для мене війна скінчилася щойно у 53-му, як здох Сталін. Я мав тоді тридцять три, як Ісус.

- То куди ми їдемо?

- Є такий пан Базьо, який має багатющу картотеку панночок на виданні і, ясна річ, женихів. Йому вже за вісімдесят, але дасть фори молодому.

Пан Базьо мешкав у старому будинку недалеко від центру. Це був жвавий сухорлявий дідок, переповнений енергії. Перше, що впадало в очі в його кабінеті – шафа на всю стіну з шухлядками. На шухлядках промовисті наліпки: "Удовиці з дитиною". "Удовиці без дитини". "Розлучені жінки без дитини". "Розлучені жінки з дитиною". Дівчата на виданні мали кілька шухлядок. А) з родичами в Канаді й Америці. Б) з хатою. В) з машиною. Г) з хатою і машиною. Д) з родичами за кордоном, хатою і машиною. І так само були покласифіковані парубки.

- Що ми потребуємо? – запитав пан Базьо і поглянув на стрийка, який тут виразно грав першу скрипку. – Багата удовиця – то, я вам вповім, дуже вигідна партія, бо по небіжчикові залишається чимало всякого добра. Можна ще довго доношувати його гардероб.

- Не, – сказав стрийко. – Удовиця – то вже сформована персона зі своїми звичками і мухами. Доведеться довго притиратися. То не для нього. Тим більше, якщо з дитиною. Брати на себе відповідальність за виховання чужої дитини? То дуже відповідальна справа. Або й розлучена з дитиною. Це ще гірше, бо є батько дитини, який буде приходити і псувати настрій. А потім та дитина щось бовкне новому татусикові. А він навіть не зможе дати по сраці, бо то чужа дитина, і треба з нею поводитися делікатно. Не, не...

- Ну, добре. А чим не підходить розлучена без дитини. Але з помешканням?

- Підходить, але не йому. То мені би підійшла, бо я знаю, як з такими раду давати. Розлучені теж уже мають сформовані звички. Бо якщо вона звикла, що мило мусить лежати в мильничці, а не поруч, то нема ради. Або якщо перший муж ніколи не цьмакав і не хропів, а другий і те, і се, то вже ціла трагедія. Бо рано чи пізно вона йому то тицьне. Або якщо перший муж не звертав уваги, що в неї вічно голова болить, а другого від того шляк трафляє? І знову скандал.

- Отже, дівчина на виданні?

- Так. І не старша двадцяти чотирьох років. Бо після двадцяти п'яти, то вже теж неабияка штучка. З такою треба буде морочитися, як з диким мустангом, заки приручиш. По собі знаю. У неї за плечима в такому віці розбите серце, сльозливі спогади за тим скурвим сином, який вженився на її подрузі, і тверде переконання, що всі чоловіки зволичі. Нам підійшла б шухлядка Д, – сказав стрийко твердо.

- Дуже слушно, – погодився пан Базьо. – У його ситуації краще мати запасний варіант. Та-ак... що ми ту маємо? – він витяг шухляду, а ми повитягали шиї. – Відразу мушу поцікавитися, чи дуже важливу роль грає розум.

- Чий? - запитав стрийко.

- Ну, та вашої обраниці. Чи мусить вона конче бути мудрою, як Марія Магдалина, чи дурною, як жінка Лота?

- Е, - махнув рукою стрийко, - на дідька йому якась розумаха? Щоб тягала на оперу і балет? Щоб волочила на художні виставки і церковні хори? Щоби змушувала читати якусь нудоту, аби потім разом її обговорити? Ні, я не дозволю перетворити на пекло життя мого дорогого небожа. Нехай буде дурненька, але в міру. Не біда, якщо на питання "хто взяв Бастилію" відповість "не я". Бо це пусте.

Я в принципі не міг із ним не погодитися. Галицькі інтелігентні дівчата просто помішані на камерних концертах, операх, балетах, виставках і літературних презентаціях. А коли жити? Коли жити, я вас питаю?

- Ну, то ось маєте - гарна, як лялька. Заможна. І в міру дурненька, хоча це не просто помітити, - і пан Базьо простягнув фото 3 на 4, як до паспорта, з якого дивилася справді мила дівчина, хоч насуплена і, мабуть, чимось налякана, мовби в очікуванні не легендарної пташки з фотоапарату, а іхтіозавра з трупом матінки в дзьобі.

- Який у неї ріст? - поцікавився стрийко.

- Середній, - твердо відказав пан Базьо, потім перевернув фото другим боком. - О, тут ся пише: метр шістдесят чотири. Себто менш-більш на п'ятнадцять сантиметрів буде нижча за нього, - кивнув на мене.

- Ну, то люкс, - погодився стрийко. - Буде її носив на руках. А фігура?

- Перша кляса. Кажу вам як фахівець.

- Е, фахівці різні бувають. Є такі, що їм пампушки до вподоби, а іншим - драбини.

- Не, не переживайте. Не пампушка і не драбина. А якраз в сам раз.

- Добре, - не витримав я. - А що не так?

- А чому щось конче мусить бути не так? - наїжився пан Базьо.

- Бо так завше буває. Такий закон природи. В кожного щось не так.

- Ну...

- Та кажіть уже.

- Вона нецілована і мовчазна. Але я гадаю, що це чудово. Моя третя жінка була страшна балабайка, метляла язиком, як віником. Я мусив тікати від неї на природу, щоб урвати бодай трохи тиші. Ціле щастя, жи її вислали до Сибіру.

- Айой! - похитав головою стрийко. - Ото малисьте цурис, як вона ся вернула!

- Та не, Богу дякувати. Не вернулася, бо знайшла там собі військового та й лишилася. А вже четверта була мовчунка. Та чому була? І зараз є. Чи ви чуєте її? Ні? І я не чую. То це, скажу вам, скарб, а не жінка. То що - берете? Я їм зателефоную, що в неділю приїдете. І умова така - за адресу п'ятдесят карбованців. А по шлюбі сто.

Пан Базьо розповів, що Галюня вчиться в консерваторії в класі вокалу. Про вокалісток у Львові було тверде переконання, що вони дурненькі, як корки від шампана. Очевидно, що були й винятки, які тільки підтверджували правило. І так сталося, що я перед тим уже мав справу з двома вокалістками і мусив із тією сентенцією погодитися - вони й справді були неймовірно тупенькі, зате не надто

комизилися, а їхній послужний список відверто вражав.

Завести поважний роман з Галюнею означало, що після закінчення навчання вона може піти працювати солісткою оперного театру. Зранку я буду чути, як вона розспівується, випивши зо два сирих яйця, а вечорами її бачити не буду взагалі. Чи довго б така сім'я протрималася? Зрештою, я вже це все проходив. Була в мене музикантка, яка водила мене на камерні оркестри, і мені навіть вони подобалися, я відчував, як піднімаюся духом, як стаю наближеним до цієї священної касти просвітлених осіб у вишиванках, які слухають камерний концерт з таким виглядом, наче б оглядали мелодраму, які на кожне "кахи" миттю реагують гнівним позирком, які після концерту розкланюються, мов після гостини, бо всі всіх знають роками. Вони для мене були наче небожителі, які володіють найпотаємнішими яскинями знань, непрості і нетленні, до яких мені рости й рости. Але література мене цікавила більше, література не пробачає зради.

Коли ми вийшли від пана адвоката, стрийко поцікавився, що я думаю про таку гарну дівчину. Я запитав:

- А ви б хотіли жінку - оперову співачку?

- Боже борони! - вжахнувся стрийко.

- Ну, от, - зітхнув я. - Якщо вона добра вокалістка - а пан Базьо запевнював, що так, - то її чекає опера.

- Гм... - похитав головою стрийко і знову поволочив мене до пана Базя, а там відразу взяв його на перепит. - А що ви нам за наші гроші підсунули?

- Або що?

- Ви не сказали, ким вона збирається стати.

- Звідки мені знати, хто ким збирається.

- У нас така підозра, що вона може стати оперовою дівочою. Не-не, не крутіть носом. Так що давайте другу адресу, але безбездурно. Бо тамта на вашій совісті.

Пан Базьо стенив плечима.

- Гм... Але чи я не казав, що вона добра вокалістка? А куди така Аїда мала би податися, як не в оперу? Що - в церковному хорі співати? Але добре. Пошукаємо іншу...

- він попорпався у картотеці і запитав. - А повідajte мені. Чи конче вона мусить бути вродливою, як Суламіта?

Стрийко не дав мені відповісти і замахав жваво руками:

- Та на дідька тота врода, якщо добра порода? Бо воно поки молоде, то все фayne. Все свіже і гладеньке, як поросятка. А нема хіба так, щоб і те і се, а до того ще й врода?

Пан Базьо розвів руками:

- Порозбирали. А нових надходжень не було. Хіба зачекаєте.

- Та добре, давайте, що є. Нам нема коли чекати.

- Я теж так мислю, - згодився пан Базьо. - Ну, і о... Донька директора лижної фабрики. Перша кляса. Там є все і до всього. А головне, - тут він підніс пальця догори, - то є поважна жидівська родина. Розумієте мене? - прискалив око.

Я мовчав, не второпаючи, куди він гне. Виручив стрийко.

- Та чо не розуміє! То ж неабиякі перспективи! Одружитися з жидівочкою і махнути до Америки! Берем.

У мене й справді давно вже врунилася вперта ідея звалити кудись подалі звідси, але яким чином? Женячка - це справді найнадійніший спосіб.

- Чи можна мені зиркнути на її фото? - не витерпів я.

- Ні, - зітхнув пан Базьо. - Фота добути не вдалося. Панна дуже дискретна і соромлива. Запит на жениха подала її цюця без її відома. Але я її видів і можу описати з точністю до родимки на щічці. Вона висока, може, навіть трішки вища за вас. Має довгі ноги, поважний бюст, тонку талію, і чудову, як на мій смак, дупцю.

- І це все? - запитав я.

- А чого вам ще бракує? Дерев'яної ноги нема, це вже вибачайте.

- А обличчя?

- Та що тобі з того обличчя? - Не витримав стрийко. - Хіба обличчя головне? Ти будеш мав розкішне тіло.

- Не-не, - не здавався я. - Що там з обличчям?

Пан Базьо шморгнув носом.

- З обличчям все в порядку. Чудове густе волосся. Яскраво-руде. Та що там - полум'яне! Можна сказати, цілий стіг. На обличчі веснянки.

- О, ти чуєш? - зрадів стрийко. - Веснянки! Все життя я був у захваті від веснянок.

- А на плечах теж?

Колись я мав дівчину, що мала веснянки ще й на плечах. Це було дуже сексуально.

- На плечах? - пана Базя від обурення аж заткало, він мусив віддихатися, перш ніж відповісти: - Та що ви собі гадаєте? Що я досліджую їх з ніг до голови, чи що?

- Добре, то жарт, - заспокоїв я його. - А далі?

- Ну, далі... що далі... - хитнув головою пан Базьо. - Очі трішки, я б так сказав, вибалушені.

- Тобто великі? - знову невідь чому зрадів стрийко.

- Власне так. Великі.

- Як у жаби? - уточнив я.

- Тю! Де таке можна казати. Просто великі. Ну і ніс... ніс...

- Що з носом? Він теж великий?

- Як сказати... не те, щоб великий... але кривенький...

- Римський, - зробив висновок стрийко. - Як у всіх Винничуків, крім оцього виродка, якому його носа перебили.

- Ну, ні, не римський, - зітхнув пан Базьо. - Просто кривенький. Але, як на мене, це не такий уже й ґандж. Поїдете до Америки й собі направите. Там тепер з любої мавпи людину роблять.

- Давайте адресу, - потер руками стрийко. - Але як то має бути? Ви їм повідомите про наш візит?

- Аякже! Між нами все давно узгоджено. Тобто з її цюцею. Вона все зробить так, аби панна нічого не запідозрила і думала, що то все випадково. Я кажу цюці, що є

бажаючи зустрітися, вони називають час і дату. Думаю на цих вихідних все владнати.

- А скажіть, - поцікавився я. - Чи ви вже когось послали туди?

- Ні-ні, - замахав руками пан Базьо, - ви перший! То є - о, погляньте, - він підсунув мені під ніс карточку, де була дата, - зовсім свіжий запит. Ще й тижня не минуло. Але скажу вам відразу - такий скарб не залежується. Нині єврейки в моді. Є різні варіанти. Хтось платить їм гроші за шлюб, аби виїхати, в Австрії розлучаються і кожен фалює у своєму напрямку. А є й такі, що розлучаються аж в Америці. Та є й такі, що живуть собі щасливо, як два голубоньки. Бо єврейки - чудові жінки. Віддані, вірні і мудрі. Правда, лише до сорока. Потім починаються проблеми. Бо мудрість виходить з берегів і вона починає дивитися на свого хлопа як на мале пиво.

- Що це означає?

- А те, що вони з віком починають бачити хлопа наскрізь. Такий у них старозавітний дар. Відкривається третє око. Збрехати такий матроні вже не просто, в гречку стрибати тяжко, доводиться вести себе ціхо і потроху перетворюватися на чесного пантофелька. Але багатьом це до вподоби. Чому не? Коли за тебе все вирішує така премудра Рахіль, то чому б і не підкоритися?

- Ну, аби лиш тота Рахіль не перетворилася на Юдиту, - глибокодумно зауважив стрийко.

- А то так, так... буває, - погодився пан Базьо. - Але я би то тлумачив у переносному змісті. Себто відрубування голови відбувається не наживо, а умовно, жінка стає головою родини і перебирає всі турботи на себе. При такій жінці хлопві голови вже не треба. Бо вона все на світі обдумає, обмислить і зробить висновки.

У неділю зранку того дня, коли ми мали їхати на оглядини до доньки директора лижної фабрики, приїхав Ізьо на "Волзі". Така почесна місія не могла обійтися без нього, стрийко спеціально його викликав до Львова. Ще не бачивши панни, Ізьо потирав руки і радісно повідомляв, що я зробив дуже вдалий вибір.

- Тобі як літераторові конче треба звідси виїжджати. Тут уже нема що ловити. А там - великі перспективи. Я дам деякі адреси, тобі там допоможуть. Навіть не роздумуй.

А пополудні ми всі троє вирушили в гості до пана директора. Жив він у старому двоповерховому будинку-люксі з довоєнної епохи. Ізьо припаркував авто біля брами і бадьоро запікав, аби там не випустили з уваги, що жених приїхав на "Волзі", а не трамваем. Зустріла нас цьоця і провела до вітальні. Не встигли ми розташуватися у фотелях та роззирнутися по обставленому імпортними меблями покою, як з'явився статечний чоловік в костюмі й при краватці.

Він відразу перейшов до діла, сповістивши, що його донька загалом тримається хати, фанатично вчиться і не має часу на гульки, тому з кавалерами в неї проблема. А дівці вже двадцять два, тут стрийко глибокодумно закивав головою і моргнув мені, ось-ось закінчить медичний інститут і надалі коло знайомств звужиться ще більше. От вони й вирішили підшукати їй порядного хлопця - а в картотеці пана Базя непорядних нема, - аби таким чином забезпечити їй майбутнє. Час від часу тітка закочувала очі і приказувала: "Ах, наша Беллачка!" Після тієї тиради директор поцікавився, хто я і що

я, стрийко не дав мені й слова сказати і розписав мене у суцільних суперлятивах, аж я почервонів. Ізю тільки кивав головою. Пан директор із неприхованим зусиллям вслухався в галицький спіч стрийка, мабуть, окремих слів не второпавши, ще менше розуміла тітка, висунувши шию і наставивши вуха, та, видно зневірившись у своїх здібностях сприймати мову аборигенів, подалася до креденса і виставила пляшку мартелю і кілька келишків. Потім кожному налила і знову всілася, але вже навіть не намагалася прислухатися.

Пан директор підняв чарку і запросив випити для знайомства. Тітка на хвилюку вислизнула, а повернувшись, повідомила, що я можу піти познайомитися з Беллою. Я слухняно підвівся і, супроводжуваний бадьорими поглядами стрийка та Ізя, вийшов з покою в коридор, піднявся сходами й опинився у просторому кабінеті. На канапі сиділа з книжкою Белла, описана паном Базьом з неймовірною точністю. І волосся вона мала полум'яне. Все було так, як він зобразив, хоча носик не був аж таким страшним, як я очікував, – він був навіть досить симпатичним, з таким носиком я б міг прожити хоч і все життя. Я привітався, дівчина кивнула на крісло навпроти. Вона сиділа заклавши ногу на ногу так, що видно було її налите повне стегно. Запанувала мовчанка. Спочатку я роззирався по стінах, заставлених стелажками з російською класикою та медичними підручниками, потім подарував дівчині одну зі своїх заготовлених наперед усмішок, щоб якось розрядити атмосферу, але атмосфера залишалася напруженою, бо панна дивилася на мене як на когось, хто намагався в неї вкрати гаманець. Врешті вона видушила з кривою посмішкою:

– І що? В Америку захателась?

– Чого відразу в Америку? – не здався я.

– А разве нет?

– Ні, – замотав я головою. – Ви мені просто сподобались. Ось вирішив поспілкуватися ближче.

Вона зітхнула, обличчя її посмутніло. Зависла знову мовчанка.

– Так і будем малчать? – озвалась вона.

– Можемо не мовчати, – сказав я і, пересівши на канапу, обняв її з невідомою пристрастю.

Вона відсахнулася.

– Ти спешиш на поїзд? – запитала, розгладжуючи сукню і поправляючи зачіску. – Но што, еслі я в Америку не сабіраюсь? – Я не знав, що відповісти. – Папа тоже вроде не сабірается. Он там точьна діректарам не будет.

– Може, нам спочатку позустрічатися, а тоді щось вирішувати?

– А ти справді цього хочеш? – запитала вже українською.

– А ти не помітила?

Вона розсміялася.

– Звичайний фізичний потяг. Ти живеш сам?... Напиши адресу. На Замарстинові? О, та це ж поруч татової фабрики.

– Авжеж, запахи деревини і лаків з лижної фабрики гармонійно переплітаються з

гострими пахощами кавової фабрики та запахами падалини з м'ясокомбінату, обрамлені нудкими ароматами "Світоча".

- І так щодня?

- Ні, тільки в певні вечори, коли повітря розріджене, переважно влітку.

- Може, я забіжу до тебе днями, - сказала вона і насторожилася. - Що це? - Знизу долинали голосні крики, місцями переходячи в вереск. - Вони сваряться?

Я теж почув сварку. Директор чимось обурювався, Ізьо і стрийко його перекрикували, а тітка ойкала і вокала лише одне: "Какой ужас! Какой ужас!" Белла відчинила двері, аби чути було краще, і до нас долинули фрази, які нічого доброго мені не віщували.

- Вон! - кричав пан директор. - Ілі я пазваню, куда следует!

- Какой ужас! - сплескувала руками тітка. - Мне плохо!

- Ніколи! Ніколи! - кричав стрийко. - Ніколи Шевченко не був антисемітом!

- Да вы самі антисеміти! - гримав директор.

- Це я антисеміт? - обурювався Ізьо і зробив у запалі сварки непростачну помилку: - Та я жид з діда-прадіда!

- Што? Жид? - директор уже не тямився з люті і впав у істерику: - Вон! Немедленно вон!

Я цьомкнув Беллу і сказав:

- Ну, Белла, чао.

- Мене Беллою тільки вдома називають. А так я Лена.

Я цьомкнув в щічку ще й Лену, хутенько збіг сходами на діл і гукнув:

- Гей, браття-опришки, сідлаймо-но коней!

Ізьо зі стрийком вийшли, сповнені обурення і праведного гніву, гучно траснувши за собою дверми. Їх аж трусило зі злості.

- Ну, ти чув? - Ізьо до мене. - Він мене антисемітом обізвав! Шкура комуняцька! Приїхало з якої-небудь Клязьми і буде тут пана корчити.

- Але я йому всьо сказав! - потирав руки стрийко. - Я йому всьо сказав!

- Бандеравци! - летіло нам у спину, коли ми виходили на подвір'я. Я озирнувся, нагорі у вікні стояла Олена і посидала повітряний цілунок. Знаючи, що за нами стежать, я не відповів.

В авті мені нарешті вдалося почути, з чого те все почалося. Отже, вони мирно собі бесідували, коли якогось дідька не потягнуло стрийка зачитувати Шевченка: "І чужого навчається, Й свого не цурайтесь". А було це сказано до розмови про науку, що от їхня доня так тяжко вчиться, що світа Божого не бачить. Реакція тітки була миттєва: "Не смейте в нашем доме упамінать етава антисеміта!" Коли ж стрийко й Ізьо спробували заперечити, а стрийко додав жару ще кількома цитатами, то свою сестру підтримав і директор. Так слово по слові градус піднімався усе вище, аж ртуть закипіла і вибухнула скандалом.

- Ну, а ти що? - штурхнув мене під лікоть стрийко. - Ти там як?

- Та я все зі свого боку зробив як книжка пише. Ми цілувалися, і їй це

сподобалося, – збрехав я. – Взяла мою адресу, обіцяла провідати.

– Ну, то люкс, – втішився Ізьо. – Не все ще пропало.

– О-ой, – похитав головою Ізьо, – я так не думаю. А крім того той комуняка, так виглядає, до Америки не збирається. Молов нам довго й нудно про свої трудові звершення, про те, як його партія цінує і що скоро піде на підвищення у міністерство. Тобто збирається переїжджати разом із дочкою до Києва. Розумієш? Допитувався, чим ти займаєшся, і що він може там на якусь добру роботу влаштувати.

– Добра робота! Уявляю собі, – зітхнув я.

– Казав, що в міністерській канцелярії завжди треба грамотних людей. Ну, але потім... потім відбулося виверження Етни...

– Мусимо то все собі поскладати в голові, – сказав Ізьо. – Пропоную повечеряти в ресторані.

– Чудова ідея, – погодився стрийко.

Залишивши авто в центрі, ми завалили "Під Лева". За коньяком Ізьо і стрийко продовжили вирішувати мою долю.

– Тут треба поставити питання чітко і недвозначно, – сказав Ізьо. – Що у нас в пріоритеті: женячка чи Америка. Якщо женячка, то проблем не бачу. Якщо Америка, то треба шукати. І я тут теж можу допомогти. У мене широкі зв'язки, багато друзів.

– Америка – в ідеалі, – сказав стрийко. – Він пише ґеніальні твори, а не має змоги друкуватися. Він тут задихнеться. Йому треба на свіжий люфт. Як не Америка, то бодай Німеччина. Мюнхен. Вільний український університет. Там я бачу свого коханого небожа.

– За що і вип'єм, – погодився Ізьо. – А поки що даси мені свою трудову, я тебе оформлю фіктивно на завод. А то ще заметуть за тунейдство.

– Ким?

– Що – ким?

– Ким оформиш?

– А ким іще, як не слюсарем чи малярем третього розряду? Чи ти відразу хочеш – начальником цеху?

– Та добре, слюсарем, то й слюсарем. Недарма ж я філологію закінчив.

– О, то ти ще й носом крутиш? Але на заводах посади літпрацівника нема. Так що терпи і сопи.

За кілька днів Ізьо і справді викликав мене до Франика, щоби познайомити з дівчиною-єврейкою, аби я міг виїхати на Захід, бо її родина власне лаштується. Отже, залишається тільки закохати її в себе, інакше доведеться заплатити п'ять тисяч баксів, яких у мене не було, але Ізьо великодушно обіцяв позичити. Я сказав, що мені вже перехотілося до Америки. Добре розміркувавши, я вирішив, що, обійнявши таку шановану в советському суспільстві посаду, як посада слюсаря, я можу спокійно собі байдикувати і займатися улюбленими справами, бо в Америці все ж доведеться гарувати. Ніхто мені там стипендії не виділить. Та й ніхто мене там не чекає, бо й не знає про мене. Чого рипатися?

23.04.2017